

XII COL·LOQUI INTERNACIONAL DE LLENGUA
I LITERATURA CATALANES. PARÍS, 2000

La Universitat de París IV-Sorbonne va ser l'espai on es va desenvolupar una vegada més el col·loqui internacional que organitza l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (AILLC). Els actes es van realitzar del 4 al 10 de setembre en les magnífiques aules d'aquesta universitat. Dins de l'alternança organitzativa entre centres dels Països Catalans i d'arreu del món, l'any 2000 ha estat escollit perquè fos París el lloc d'una organització ben complexa, on hi va haver vuit ponències, a més de les dues conferències inaugurals i de cloenda, i gairebé vuitanta comunicacions. L'organització ha comptat amb el suport del Centre d'Estudis Catalans, dirigit per la mateixa presidenta del comitè tècnic del col·loqui, la professora Marie-Claire Zimmermann. La vicepresidenta n'ha estat Denise Boyer i la secretària Anne Charlon, que ha estat al càrrec de la coordinació de totes les activitats desenvolupades al voltant de tres nuclis temàtics d'anàlisi: la literatura catalana del segle xx, les relacions francocatalanes i la llengua catalana entre els segles xvi i xix. La procedència dels inscrits, com també dels comunicants, ha estat ben diversa, la qual cosa deixa constància de la implantació de l'AILLC pels centres de recerca mundials.

Durant el dia 4 hi va haver un servei d'acollida i d'informació a l'Amfiteatre Liard, una de les sales on després es farien diverses comunicacions i ponències. Va ser l'endemà quan va començar el col·loqui amb l'allocució del president de la Universitat de París IV, que va donar pas a la conferència plenària inaugural, *Formes de l'escriptura a l'obra de Pere Gimferrer*, a càrrec de la presidenta del comitè organitzador, M.-Claire Zimmermann. En l'última part del matí vam assistir a les dues primeres ponències relatives a dos dels blocs d'anàlisi proposats: *La recepció de Baudelaire en terres catalanes (1884-1938)*, de Joaquim Molas, i *L'oriolà: una varietat siscentista de la llengua catalana*, de Brauli Montoya. Així, els assistents van conèixer els altres dos espais en què es van desenvolupar les sessions: l'Amfiteatre Richelieu i l'Amfiteatre Descartes. La ponència del professor Molas va reportar una interessant visió de la influència del poeta francès en els poetes catalans del primer terç de segle. La del professor Montoya va constituir una bona mostra dels fruits que dona el mètode, aplicat amb rigor, de la sociolingüística històrica.

D'aquesta manera es va donar pas a les primeres comunicacions científiques, que es van fer simultàniament en tres espais distints reservats a cada bloc temàtic. En cas d'absència d'alguns participants, el comitè tècnic del col·loqui va optar per

mantenir la comunicació en el programa. En l'Amfiteatre Richelieu es van presentar les comunicacions de Glòria Casals, *Les notes autobiogràfiques de Joan Maragall: «com un esbós del propi mite»*; d'Ekaterina E. Guixina, *El jo de l'autor i el seu punt de vista en el gènere de les memòries del segle XX*; d'Antoni Maestre, *La visió de l'exòtic en la Ruta blava de Josep M. de Sagarra*. Tres participacions que abordaven l'interès de l'anàlisi del jo literari en diversos textos catalans autobiogràfics. Una línia d'anàlisi semblant va seguir *Filies i fobies literàries als articles periodístics de J. Pla*, de Begonya Martínez Morey, que va venir seguida de la comunicació de Magí Sunyer *La crítica teatral de Rovira i Virgili*, la primera intervenció crítica sobre el gènere dramàtic que hi va haver al col·loqui. En l'Amfiteatre Liard vam poder escoltar les aportacions sobre les relacions francocatalanes: David J. Viera, amb *F. Eiximenis i la reialesa medieval francesa*; S. Gascón Uris, amb *La crònica d'Aragó (València 1524) i les cartes autògrafes d'Eiximenis*; A. I. Peirats Navarro, amb *Analogies entre el Livre des lamentations de Matheolus i l'Spill de Jaume Roig*. Les comunicacions de tema lingüístic van ser les següents. Imma Fàbregas i Alegret va analitzar el tractament del pretèrit perifràstic a les gramàtiques del segle XIX. J. A. Andrés, P. Suàrez i H. Trencó Ballester van presentar l'estudi *L'ús dels verbs pondre i posar i els seus compostos en l'evolució del català*. Maria Rosa Fort va tractar del català en la documentació notarial de Fraga del segle XVI. I Maria Dolors Farreny va oferir un estudi sobre els llibres de crims com a testimonis de la llengua col·loquial del passat. Aquesta primera nit va haver-hi un concert Musique en Sorbonne a càrrec d'un grup de música antiga, en el marc incomparable de l'Amfiteatre Richelieu.

A l'endemà, les comunicacions de la secció literària van tractar de temes tan distints com els estudis sobre la literatura popular d'Apelles Mestres, les tankes de Màrius Torres, la poesia social de Joan Vinyoli o la comparació del realisme social en els textos de Pere Quart i de Salvador Espriu, comunicacions que van ser presentades per Joan Armangué, Joan Alegret, Lourdes Sánchez i Jaume Aulet, respectivament. Les dues sessions de la tarda també van ser ben heterogènies: Quaderns de poesia (*Vilafranca del Penedès, 1950-1952*). *El compromís dels poetes amb la cultura catalana*, de D. Casals i M. Massanell; *Notes sobre el Mural del País Valencià de V. A. Estellés: l'ètica i l'estètica en un mateix compromís*, de M. Pitarch i M. Garcia Grau; *Donzell amarg de V. A. Estellés: una lectura intertextual*, de Mariola Aparicio; *Evolució de la narrativitat en la poesia catalana contemporània (1960-2000)*, de Josep Ll. Roig; *Els referents simbòlics a l'obra de J. Vidal Alcover*, de R. Comes; *La recepció d'Unamuno a Catalunya (1896-1936)*, de Carles Bastons; *La recepció del teatre de Leonid Andreiev a l'escena catalana*, de Francesc Foguet, i *Literatura i cinema a Catalunya (1928-1936)* de Teresa Iribarren. Un conjunt de vuit comunicacions que van presentar interessants actualitzacions de l'obra poètica de Vicent Andrés Estellés i d'altres poetes compromesos en l'evolució de la cultura i de la societat catalana. Cal destacar també les dues comunicacions dedicades a la recepció en les lletres catalanes de dos escriptors com Unamuno i Leonid Andreiev. En l'Amfiteatre Edwards es van dur endà-

vant les comunicacions del segon bloc temàtic amb un interès especial per la introducció dels models estètics francesos en la novel·la catalana del final del segle XIX i la influència de la cultura francesa en l'obra prosística de Joan Fuster, Josep Pla i Eugeni d'Ors. En el primer grup hem de situar les comunicacions anunciades d'Assumpta Camps, *La novel·la francesa del segle XIX a Catalunya*; d'Antònia Tayadella, *La novel·la realista naturalista francesa com a hipotext de La febre d'or de Narcís Oller*; de M. D. Madrenas i J. M. Ribera, *Un cas de recepció i assimilació literàries: Jules Renard i Carles Sindreu*, i de Sílvia Coll-Vinent, *Lectors de la NRF a Catalunya: l'exemple de Meredith*. En relació amb el segon bloc vam escoltar les participacions d'Isidre Crespo, *La cultura francesa en els aforismes de J. Fuster*; Manel Garcia Grau, *Rabelais, Voltaire i Camus a través de l'obra assagística de J. Fuster*; Joan Borja, *París en la vida i l'obra de Josep Pla*, i Jordi Albertí, *Eugeni d'Ors (1919-1920), una etapa conflictiva*.

Les comunicacions de lingüística van ser les següents. Unes quantes van analitzar aspectes relacionats amb el lèxic: *Revisió del tractament de les unitats fraseològiques en diccionaris catalans dels segles XVI, XVII i XVIII*, de Jordi Ginebra i Pere Navarro; *Léxico catalán en los diccionarios castellanos entre los siglos XVII y XVIII*, d'A. Líbano Zumalacárregui; *El lèxic mariner català del segle XVIII a través del Diccionario d'Antoni Sàñez Reguart*, de Francesc Xavier Llorca Ibi; *Projecte d'edició de l'Inventari Alart: estat de la qüestió i resultats preliminars*, de Vicent de Melchor, i *El lèxic de la decadència en els estudis etimològics valenciano-catalans. El cas del D. Et. de Cat. de Coromines*, d'Emili Casanova. D'altres presentaven estudis més generals sobre algun text, àmbit o període: *Estudi lingüístic d'El Nou Testament de nostre Señor Jesús Christ traduït del grek en llengua Menorquina*, de Pere Navarro i Jordi Ginebra; *Sèries documentals i registres lingüístics a Mallorca en els segles XVI, XVII i XVIII*, de Joan Miralles i Monserrat; *Nouvelles questions posées à une tradition valencienne de littérature monosyllabique: la langue entre propriété et identité*, d'Eric Beaumatin, i *El català, llengua del carnaval setcentista barceloní*, de Gala Denissenko. Finalment, Michel Camprubi va presentar una comunicació de tema gramatical: D'aquí a, dentro de i dans *versus* al cap de, al cabo de i au bout de, o *l'expressió d'un termini de temps*.

Cal incloure en les activitats del dimecres les dues ponències, a càrrec de Denise Boyer (*El subjecte poètic a la poesia catalana del franquisme*) i de Jordi Colomina (Com i com a *en català*). L'estudi de Colomina va fer descobrir aspectes que han de portar a un replantejament de la codificació normativa en relació amb aquest punt de la sintaxi catalana.

Després d'un dia lliure, el divendres van començar la sessió amb una taula rodona amb els escriptors Miquel Desclot, Carles Duarte, Pau-Joan Hernández i Margarida Sugranyes sobre *La traducció català-francès, francès-català* que va posar en evidència les dificultats en què es troba encara el món de la traducció en català i al català, malgrat diverses iniciatives públiques i privades força interessants dels últims anys. En tot moment es va mantenir l'objectiu d'incentivar aquest tipus d'activitats que donen a conèixer la nostra literatura, en el cas de les traduc-

cions al francès, i que enriqueixen (com en altres períodes anteriors) els models propis amb els nous corrents estètics de la resta d'Europa, en el cas de les traduccions al català d'obres en francès. Tot seguit, de manera simultània, es van pronunciar les allocucions d'Eliseu Trenc, que va exposar, en la ponència *Barcelona-París, un viatge iniciàtic pels escriptors i artistes modernistes*, la importància de les estades dels autors modernistes a París; i d'Antoni M. Badia i Margarit, amb el títol *Cristòfor Despuig: ideologia i llengua*.

Les comunicacions literàries posteriors van tenir com a nucli comú la literatura de dones de la segona meitat del segle xx. En primer lloc, Roser Guasch va presentar *El cor, pretext poètic en la poesia de M. Àngels Anglada*, M. Mercè Miró va aprofundir en la prosa de la mateixa autora en *L'obra narrativa de M. Àngels Anglada*, M. Sirera va exposar una anàlisi narratològica dels contes de Montserrat Roig en *La importància dels paratextos en El cant de la joventut de Montserrat Roig* i, finalment, Carles Cortés es va referir a la importància dels nuclis temàtics en l'estructuració de la narrativa breu d'Isabel-Clara Simó en *Les estructures narratives de l'obra d'Isabel-Clara Simó*. Tot seguit, Barbara Luczak i Adolf Piquer van presentar les comunicacions *L'espai urbà barceloní en la novella catalana dels anys 60* i *Personatges i estereotips en la narrativa de Pere Calders*, respectivament; dues intervencions que actualitzaven la importància dels referents interns de la narrativa de Mercè Rodoreda i de Pere Calders. Les comunicacions que vam poder escoltar dins del segon bloc temàtic van ser les següents: *Una aportació en llengua francesa a la proposta cultural noucentista*: Dans les ruines d'Ampúries d'*Andrée Bruguère Gorgot*, d'Anna M. Velaz; *Pere Talrich i els seus Records del Rosselló*, d'August Bover; *La poesia de Joan Salvat-Papasseit i la de P. A. Birot, entre la tradició, el món naïf i l'avantguarda*, d'Enric Balaguer; *Paul Valéry en la literatura catalana: una aproximació*, de Manuel Llanas; *Bartomeu Rosselló Pòrcel i la literatura francesa*, d'Antoni-Lluc Ferrer; *Salvador Espriu i Albert Camus: el crit de Sísif revoltat*, d'Antoni Prats, i *La temptació religiosa a L'étranger i en la literatura catalana de la postguerra*, de Xavier Vall. Un conjunt d'investigacions ben suggerents que augmenten la percepció de les interinfluències entre els autors catalans i la literatura francesa contemporània, tant a nivell narratiu i poètic com artístic.

Les comunicacions de tema lingüístic van ser relativament heterogènies. M. A. Diéguez Seguí va tractar de *Cinc aspectes de sintaxi catalana al Llibre de Job de Jeroni Conques*. Javier Giralte va oferir el resultat d'un estudi sobre *Toponímia d'Abelda (Osca) en documentació notarial del segle xvi*. B. Jover, D. Font i C. Martínez van il·lustrar els assistents sobre *La importància dels llibres de família com a font lingüística i històrica*. Joan A. Mesquida va presentar l'anàlisi d'un manual de correspondència del segle xvi, *l'Art y stil para scriure a totes persones de qualsevol estat que sien*, de T. de Perpinyà. Antoni Ferrando va referir-se, en una comunicació que va suscitar polèmica, a la qüestió de l'autoria de les famoses *Regles de esquivar vocables*. Sebastià Bonet, en una exposició no exempta d'entusiasme, va fer conèixer als assistents la fina descripció de les combinacions de pronoms febles realitza-

da pel gramàtic setcentista Joan Petit i Aguilar. En el mateix àmbit de la historiografia lingüística, Abelard Saragossà va tractar de *La gramàtica d'Amengual (1835): una obra que ens convé estudiar*. I, finalment, Aina Torrent-Lenzen va oferir el fruit de la seva recerca sobre *Formulacions metadiscursives en les obres de Pompeu Fabra de 1891 i 1898: criteris per determinar llur valor historicolingüístic*.

Després de la intensa sessió del dia anterior, el dissabte només hi va haver dues sèries de comunicacions al llarg del matí. La primera, corresponent a l'òrbita literària, va abordar l'obra narrativa de Llorenç Villalonga, de Baltasar Porcel i de Jesús Moncada. Ens referim a les comunicacions de Joaquim Espinós (*Una lectura nietzscheana de Llorenç Villalonga*), de Raül-David Martínez Gili (*Generació del desig a l'obra de Llorenç Villalonga*), d'H. Moret i M. Biosca (*La recepció exterior de l'obra de Jesús Moncada*) i de Mathilde Bensoussan (*Les territoires reconquis par l'écriture. L'Andratx de Baltasar Porcel et la Mequinensa de Jesús Moncada*). La segona, relativa a l'àmbit lingüístic, va permetre seguir les exposicions sobre *Els orígens de la dialectologia catalana al segle XIX: la tasca de Milà i Fontanals*, de Francesc Bernat i Baltrons; sobre *Els dialectes catalans i el desenvolupament de la dialectologia a Catalunya durant el segle XIX*, de Pilar Perea, i sobre *Llengua i Renaixença: l'obra de Josep d'Orga i Pinyana (València, 1800-1900)*, de Joaquim Martí Mestre.

La sessió de treball del matí es va acabar amb dues ponències sobre Salvador Espriu i sobre les actituds lingüístiques durant la Renaixença. Ens referim a les conferències d'Arthur Terry, *Els darrers contes de Salvador Espriu*, i de Rolf Kai-luweit, *Cap a la Renaixença: actituds lingüístiques en el segon terç del segle XIX*.

Per la vesprada es va desenvolupar l'assemblea general de l'AILLC, on es va fer balanç de les últimes activitats organitzades per l'associació. Es va aprovar tornar-se a reunir l'any 2003 per al pròxim col·loqui, amb seu a Girona, novament dins dels territoris de llengua catalana. Per acabar, Modest Prats va pronunciar la conferència de cloenda, amb el títol de *Traduccions de Racine rosselloneses*, una conferència en què el professor Prats va agermanar el rigor de la informació positiva, de la dada, amb la reflexió general sobre història de la llengua i sobre història sociolingüística.

En general, la gran quantitat de participants i de comunicacions va dificultar la coordinació global del col·loqui, la qual cosa no va impedir l'excel·lent qualitat de les investigacions presentades i la possibilitat real de contacte entre els membres de l'Associació, que un any més han demostrat l'alt nivell de la recerca lingüística i literària en l'àmbit de la cultura catalana. Els participants van valorar especialment el major coneixement que, amb les exposicions del col·loqui, van poder adquirir de les interrelacions històriques i literàries entre les cultures francesa i catalana. Una vegada acabat el XII Col·loqui s'obren les portes a la primera reunió del nou mil·lenni, a Girona, una nova oportunitat per a l'intercanvi entre els nostres estudiosos.

CARLES CORTÉS
JORDI GINEBRA